

Liikenne- ja viestintäministeriö
Johanna Tuohino, neuvotteleva virkamies

PL 31
00023 Valtioneuvosto

kirjaamo@lvm.fi

Viite: Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimiston lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta.

Kiitän mahdollisuudesta lausua asiasta. Kiinnitän lausunnossani huomiota erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (679/2016) kansallisen täsmentämisen kannalta relevantteihin seikkoihin.

Yleistä tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käytöstä

Tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Tietosuoja-asetus jättää kuitenkin jäsenvaltioille eräissä asioissa kansallista liikkumavaraa, jolla tarkoitetaan asetuksen osoittamaa harkintamarginaalia, jonka puitteissa lainsäätäjän on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä.

Kansallisen liikkumavaran käyttö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan. Kansallisen liikkumavaran käyttö on aina perusteltava ja sen on oltava tarpeen tietosuoja-asetuksen ja ehdotetun tietosuojalain täydentäiseksi. Tarvetta on arvioitava kansallisten näkökohtien lisäksi tietosuoja-asetuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 25/2005 vp) pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (esim. PeVL 26/2017 vp).

Valiokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota tarpeeseen tarkoin selvittää lakiehdotuksen

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihe	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

yhteydessä tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislain mahdollistama tai edellyttämä täydentävän erityissääntelyn tarve (PeVL 49/2017 vp).

Luonnos hallituksen esitykseksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Teleyritysten niin kutsuttuihin väärinkäytöksiin liittyvien henkilötietojen käsittely on perustunut tietosuojalautakunnan henkilötietolain (523/1999) 43 §:n perusteella myöntämään lupaan (dnro 3/932/2013, jonka lisäksi katso tietosuojalautakunnan päätökset koskien dnro 4/932/2013).

Tietosuojalautakunta on lupa-asiaa koskevassa päätöksessä katsonut, että väärinkäytöstiedot ovat arkaluonteisia henkilötietoja. Tietosuojalautakunta on voinut myöntää henkilötietolain 43 §:n 2 momentin mukaisen luvan arkaluonteisten tietojen käsittelylle erittäin tärkeää yleistä etua koskevasta syystä.

Tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa säädetään rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Kyseisen artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojaustoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Kansallisen liikkumavaran käytön tarpeellisuus

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan rikostuomioita ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittely ei tässä yhteydessä tapahdu tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa edellyttämällä tavalla viranomaisen valvonnassa. Näin ollen käsittelystä tulisi säätää laissa.

Tietosuojavaltuutettu yhtyy nk. TATTI-työryhmän mietinnössä (oikeusministeriön julkaisuja 35/2017 s. 39) esitettyyn näkemykseen, ettei väärinkäytöstietoja koskevasta käsittelystä ole mielekästä säätää tietosuojaa koskevassa yleislaissa, koska sääntelyltä edellytetään tarkkarajaisuutta ja erityisiä suojaustoimia.

Tietosuojavaltuutettu pitää ehdotettuja säännöksiä tarpeellisina tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käytön kannalta, jotta rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja voitaisiin henkilötietolain kumoutumisen jälkeen käsitellä osana väärinkäytöksiin liittyvää henkilötietojen käsittelyä.

Käsittelyn oikeusperuste; tietosuoja-asetuksen 6 artiklan ja 10 artiklan välinen suhde

Väärinkäytöksiä koskevien perustelujen mukaan henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta seuraa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdasta. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla henkilötietoja voidaan käsitellä, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suoja edellyttävät rekisteröidyn

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00	

perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohta on suoraan sovellettavaa sellaisenaan, eikä kyseiseen käsittelyn oikeusperusteeseen sisälly edellä mainittua kansallista liikkumavaraa, joten kyseistä käsittelyn oikeusperustetta ei voida täsmentää taikka tarkentaa kansallisessa lainsäädännössä. Käsittelyn lainmukaisuuden arviointi kyseisellä perusteella jää ensi vaiheessa rekisterinpitäjän itsensä arvioitavaksi.

Nyt lausunnolla olevasta luonnoksesta on huomattava, ettei ehdotettu 145 a § yksistään oikeuta käsittelemään väärinkäyttöksiin liittyviä henkilötietoja. Kyseisestä säännöksestä huolimatta rekisterinpitäjän olisi arvioitava tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädetyn nk. tasapainotestin kautta rekisterinpitäjän tai sivullisen oikeutetun edun käsillä olo ja arvioitava tätä suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin. Tasapainotesti olisi tässä tapauksessa perusteltua tehdä jo hallituksen esityksessä.

Ehdotuksen eroavaisuus tietosuojalautakunnan mietinnöstä

Nyt käsiteltävä hallituksen esitysluonnoksen tarkoitus vaikuttaisi olevan ylläpitää oikeustila, joka perustuu tietosuojalautakunnan myöntämään lupaan (dnro 3/923/2013). Alkuperäisessä hakemuksessa lupahakemus on jaettu kolmeen kategoriaan. Ensimmäinen kohta käsittää tietojen tallentamiseen sellaisista väärinkäytöksistä, joissa hakijat ovat asianomistajia ja joissa kerätyt tiedot kohdistuvat hakijoiden harjoittamana liiketoimintaan. Toinen kohta käsittää oikeuden luovuttaa asiakastietoa tapauksissa, joissa *asiakaskäyttäjymisen* perusteella voidaan päätellä, että asiakkaalla tai hänen varastetulla identiteetillään toimivalla ei ole aikomustakaan maksaa käyttämistään palveluista tai jos ilmenee, että asiakas on ollut selvästi maksukyvyttö jo sopimuksen teon aikaan ja asiakas on salannut maksukyvyttömyytensä. Kolmas kohta koskee tiedon keräämistä, josta ilmenee varastettu identiteetti tai sen yritys. Hakijat ovat myöhemmin antamassaan lisäselvityksessä tarkentaneet, ettei tarkoituksena ole kerätä tai tallentaa tietoja, jotka koskevat väärinkäyttäjää. Kaikkia edellä mainittuja tietoja on hakemuksen mukaan tarkoitus luovuttaa myös muille hakijoille tietyin edellytyksin.

Tietojen keräämisen laajuus ja erityiset henkilötietoryhmät

Nyt lausunnolla oleva luonnos hallituksen esityksestä antaa teleyrityksille hyvin laajan oikeuden käsitellä rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja.

Tietosuojalautakunta on katsonut, että puhuttaessa väärinkäytöstiedoista, on kysymys arkaluonteisista henkilötiedoista. Tietosuojalautakunnan luvassa dnro 3/932/2013 rekisteriin merkittävät tiedot ovat olleet:

- *koodi, joka kuvaa minkä kaltaisesta teosta on kyse*
- *tieto tapahtuman ajankohdasta*
- *tieto rekisteröintipäivästä*
- *rekisteröidyn nimi, henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika ja/tai*

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihe	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

- osoite*
- *passin tai vastaavan henkilöllisyystodistuksen numero, jos saatavilla*
 - *määräaika*
 - *tiedon ilmoittanut hakija (järjestelmä ylläpitää lokitietoja)*

Kuvausta väärinkäytöksistä ei ole lupahakemuksessa avattu yksityiskohtaisesti, mutta esimerkkeinä on mainittu identiteettivarkaus, maksullisen palvelunumeron väärinkäyttö, oikeudeton käyttö, maksuvälinepetos rikoslain mukaan sekä petos tai velallisen epärehellisyys. Merkittävää on, että kuvauksessa kerrotaan väärinkäytöstietojen kertovan, että ”rekisteröity on **hakijoiden käsityksen mukaan** syyllistynyt rikolliseen tekoon”.

Sekä tietosisältöä että syytä, miksi sitä käsitellään, on nyt ehdotetussa luonnoksessa muutettu. Nyt esitetyssä luonnoksessa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta mukaan:

Teleyritys voi rekisteröidä ja luovuttaa toiselle teleyritykselle 1 momentin mukaisiin tarkoituksiin tietoja rikostuomioista, jossa tilaaja tai käyttäjä on tuomittu petoksesta, törkeästä petoksesta, maksuvälinepetoksesta tai identiteettivarkaudesta. Rekisterimerkintä voi sisältää seuraavia tietoja:

- 1) *henkilön nimi, henkilötunnus tai, jos sitä ei ole käytettävissä, syntymäaika;*
- 2) *yrityksen y-tunnus;*
- 3) *tuomioistuimen nimi, ratkaisun tekopäivä ja ratkaisun numero;*
- 4) *syyksi luettu rikos, rikoksen teko-aika, rangaistus ja sovelletut lain säännökset;*
- 5) *ratkaisun lainvoimaisuus ja päivä, jona ratkaisu sai lainvoiman.*

Toisin kuin aikaisemmassa, lupaan perustuvassa rekisterissä, jolloin rekisteriin kerättiin tietoja *hakijoiden käsityksen mukaan rikollisista teoista*, sisältää nyt ehdotettu pykälä tietoa tosiasiallisista rikostuomioista, joihin tilaaja tai käyttäjä on tuomittu. Ehdotusluonnoksessa ei ole perusteltu sitä, minkä vuoksi teleyritysten oikeutta kerätä erityisiä henkilötietoryhmiä on laajennettu aikaisemmasta näin merkittävällä tavalla. Käsiteltävien tietojen laajuus ja luonne huomioon ottaen lainvalmistelijan on arvioitava kerättävää tietosisältöä erityisesti suhteessa tietosuojasetuksen 5 artiklassa annettuihin henkilötietojen käsittelyä koskeviin periaatteisiin, erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen sekä tietojen minimoinnin periaatteeseen. Luonnoksen pohjalta jää niin ikään epäselväksi, mistä rekisterinpitäjä kyseiset, rikostuomioita koskevat tiedot saa.

Asiakaskäyttäjytymisen perusteella käsiteltävät henkilötietoryhmät

Tietosuojalautakunta on myöntänyt hakijoille luvan käsitellä myös sellaisia tietoja, joissa on kysymys väärinkäytöksen epäilystä (dnro 3/932/2013). Hakijoille on annettu oikeus käsitellä tietoja siinä tapauksessa, että asiakaskäyttäjytymisen perusteella voidaan epäillä, että kysymyksessä on väärinkäyttö tai sen yritys. Nyt esitetyssä luonnoksessa ei kuitenkaan ole annettu ehdotusta samanlaisesta tietojen käsittelystä. Annetun luonnosesityksen perusteella on epäselvää, onko lainsäätäjän tarkoitus nimenomaisesti

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

ollut jättää tällainen käsittely uuden lainsäädännön ulkopuolelle.
Suojatoimien riittävyys

Luonnoksessa ehdotetut suojatoimet eivät näkemykseni mukaan vaikuta vastaavan tietosuojasetuksesta tulevia vaatimuksia. Erityisesti ottaen huomioon nyt ehdotettu, laajempi henkilötietojen kerääminen, joka kohdistuu nimenomaan erityisiin henkilötietoryhmiin, johtaa siihen, että suojatoimien riittävyyttä on syytä tarkastella nykyistä oikeustilaa pidemmälle. Lainsäätäjän tulisi vielä arvioida, onko toimintaympäristön muutos (esim. teknologian kehitys) vaikuttanut suojatoimien riittävyteen ja luonut tarvetta niiden päivittämiselle.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on lausunut tietosuojalautakunnalle antamassaan lausunnossa koskien luvan dnro 3/923/2003 myöntämistä, ettei viiden vuoden säilytysaikaa ole perusteltu millään tavoin. Myöskään nyt esitetystä ehdotuksesta perusteet viiden vuoden säilytysajalle on jätetty perustelematta. Tältä osin ehdotusta on tarkasteltava tarkemmin.

Kansainvälinen ulottuvuus

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta on sivuutettu kansainvälistä tietojen käsittelyä pikaisesti. Luonnoksessa ei kuitenkaan ole käsitelty tässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyä ylikansallisessa liiketoiminnassa. Hallituksen esityksessä on tarkasteltava myös henkilötietojen suojaamista tapauksessa, että tietoja käsittelevä yritys on sijoittautunut muualle kuin Suomeen.

Muuta

Matkapuhelinliittymien puhelinmarkkinoinnin kieltoon tietosuojavaltuutetulla ei ole näillä perusteilla lausuttavaa.

Lisäksi esityksen jatkovalmistelussa on otettava huomioon oikeusministeriön ehdotus uudeksi tietosuojalaiksi.

Mahdollisissa lisäkysymyksissä voitte olla yhteydessä allekirjoittaneeseen ylitarkastajaan puhelimitse numeroon 029 5666 723.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnjo

Ylitarkastaja

Saara Leino

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuojaja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuojaja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

